

לעילוי נשמת
שלום בן משה

משניות של השבוע הבא

Next Week's Mishnayos

גליון
11

דמאי פרק ד'

א תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה, רבי שמעון שזורי אומר אף בחול שואלו ואוכלו על פיו.

תרומת מעשר של דמאי - להכי נקט תרומת מעשר, דעמי הארץ נחשדו עליה, דסברי אינה במיתה כל זמן שלא הופרש מעשר ראשון, אבל תרומה גדולה לא נחשדו עליה. ותרומת מעשר הניא אחד ממאה, וכשחזרה למקומה לפחות ממאה, חזרה ומדמעת.

שואלו ואוכלו על פיו - דמאחר שנקרא לה שם תרומה, אימת דימוע על עם הארץ, ונירא לשקר. והלכה כרבי שמעון שזורי.

ב המדיר את חבירו שיאכל אצלו, והוא אינו מאמינו על המעשרות, אוכל עמו בשבת הראשונה, ואף על פי שאינו מאמינו על המעשרות, ובלבד שיאמר לו מעושרין הן. ובשבת שניה, אף על פי שגדר ממנו הנזה, לא יאכל עד שיעשר.

המדיר את חבירו שיאכל עמו - דאמר ליה "קונם מה שאתה נהנה לי אם אין אתה סועד אצלי".

שבת הראשונה - של סעודת נישואין לבחור שנשא בתולה, התירו לו לאכול עמו משום איבה.

ג רבי אליעזר אומר: אין אדם צריך לקרות שם למעשר עני של דמאי.

אין צריך לקרות שם למעשר עני של דמאי - דלא נחשדו עמי הארץ על מעשר עני,

דמאי פרק ד'

א הנותן לחמותו, מעשר את שהוא נותן לה, ואת שהוא נוטל ממנה, מפני שהיא חשודה לחלוף את המתקלקל.

המתקלקל - פת או תבשיל שנתקלקל.

אמר רבי יהודה: רוצה היא בתקנת בתה, ובושה מתנתה.

אמר רבי יהודה - בירושלמי מפרש דקמייטא נמי מלתייה דרבי יהודה היא, והכי קאמר: מפני שהיא חשודה להחליף את המתקלקל - דברי רבי יהודה, שרבי יהודה אומר: רוצה היא בתקנת בתה ובושה מתנתה.

ומודה רבי יהודה בנותן לחמותו שביעית, שאינה חשודה להחליף, להאכיל את בתה שביעית.

בנותן לחמותו שביעית - בנותן לה לאפות ולבשל בשנה השביעית.

שאינה חשודה להאכיל את בתה שביעית - דחמירא להו שביעית, ואפילו אם יתקלקל לא תחליפנו בפירות שביעית. והלכה כרבי יהודה.

א הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות, ושכח לעשרן ושואלו בשבת, יאכל על פיו. חשכה מוצאי שבת, לא יאכל עד שיעשר.

בשבת יאכל על פיו - דאימת שבת עליו, שמתיראים לעבור עבירה ולשקר בשבת יותר מבחול.

לא מצאו, אמר לו אחד שאינו נאמן על המעשרות "מעושרין הן", אוכל על פיו. חשכה מוצאי שבת, לא יאכל עד שיעשר.

דמאי
פרק ה'

הלך ליקח ממנו, ואמר לו "לא מצאתיו, ולקחתי לך מאחר שהוא נאמן", אינו נאמן.

ד הנכנס לעיר ואינו מפיר אדם שם, אמר "מי פאן נאמן?", "מי פאן מעשר?", אמר לו אחד "אני אינו נאמן, איש פלוני נאמן", הרי זה נאמן.

איש פלוני נאמן הרי זה נאמן - אף על גב דלא הנה ראוי להאמינו, כיון שהוא עצמו חשוד, קולא היא שהקילו באכסנאי משום חיי נפש. ודוקא כשאין מפיר אדם שם, אבל אם מפיר אדם שם, לא יטול אלא מן המומחה.

הלך ליקח ממנו, אמר לו "מי פאן מוכר ישן?", אמר לו "מי ששלחך אצלי", אף על פי שהן כגומלין זה את זה, הרי אלו נאמנין.

מי פאן מוכר ישן - שירא שמא יאכילוהו חדש קודם שיקרב העומר. ורוב עמי הארץ אין חשודים על החדש, והוי כדמאי, דרוב עמי הארץ מעשרים הן. הילכך לא החמירו עליהן כל כך, דגימא שהם גומלים חסד זה לזה - תעיד אתה עלי, ואני אעיד עליך.

ה החמרים שנכנסו לעיר, אמר אחד "שלי חדש ושל חברי ישן", "שלי אינו מתוקן ושל חברי מתוקן", אינו נאמנין.

החמרים - המביאים תבואה ממקום הזול למקום היקר.

אין נאמנים - דודאי גומלים זה את זה, ומשבת של חבירו בעיר זו, כדי שישבת חבירו את שלו בעיר אחרת.

רבי יהודה אומר נאמנין.

רבי יהודה אומר נאמנים - הואיל ורוב עמי הארץ מעשרים הן, בדמאי הקילו משום חיייהן של בני העיר, שיהיו מוכרי תבואה ופירות רגילין לבוא שם. ואין הלכה כרבי יהודה.

א הלוקח מן הנחתום, כיצד הוא מעשר?

הלוקח מן הנחתום - כשהנחתום מוכר במידה

דמאי
פרק ד'

שהם יודעים שפירות הטבולים למעשר עני הם במיתה, ומפרישים אותו ולוקחים אותו לעצמן.

וחכמים אומרים: קורא שם ואינו צריך להפריש.

וחכמים אומרים - אף על פי כן קורא לו שם, שהרי אינו מפסיד כלום בזה, דאינו צריך להפריש וליתן לעני, משום דעני הוי בזה מוציא מחבירו, והמוציא מחבירו עליו הראיה.

ה מי שקרא שם לתרומת מעשר של דמאי ולמעשר עני של ודאי, לא יטלם בשבת.

מי שקרא שם לתרומת מעשר של דמאי - שאמר "תרומת מעשר שאני חייב להפריש מפרי זה, יהא מונח בצפוננו או בדרומו", ולא הפרישה.

ותרומת מעשר של דמאי דנקט, לפי שהישראל קורא לה שם ונותנה לפהן, ולוקח המעשר לעצמו. אבל תרומת מעשר של ודאי אין הישראל קורא לה שם, אלא הוא נותן מעשר ללוי, והלוי מפריש תרומת מעשר ונותנה לפהן.

לא יטלם בשבת - כדי ליתנם לפהן או לעני שבחצר ושבמבוי, שאסור ליתן מתנות לפהן ולעני בשבת.

ואם הנה פהן או עני למוזדים לאכול אצלו, יבואו ויאכלו, ובלבד שיודיעם.

אבל בלמוזדים לאכול אצלו, כלומר: הרגילין לאכול על שולחננו, שרי, ובלבד שיודיעם שהם של תרומת מעשר או של מעשר עני. שאם אינו מודיעם, והם סבורים שמשלו הוא מאכילם, הנה ליה כמאכיל אורחיו תרומה ומעשרות, שהוא אסור.

ה האומר למי שאינו נאמן על המעשרות "קח לי ממי שהוא נאמן וממי שהוא מעשר", אינו נאמן. "מאיש פלוני", הרי זה נאמן.

אינו נאמן - דאפילו ימצא שלקח ממי שאינו נאמן, מצי לאשתמוטי ולומר בעיני הנה נאמן. אבל פי אמר ליה מאיש פלוני לא מצי לאשתמוטי, דהא אינו רשאי ליקח מאחר.

דמאי פרק ה'

נוטל אחד משלשים ושלש ושליש - היינו שלישי ממאה. וסאה שנוטל יש בה שלשה שלישים - שנים מהן לתרומה שהיא תרי ממאה, ואחד לתרומת מעשר שהיא אחד ממאה. ואומר על אותה סאה שנטל, אחד ממאה שיש כאן בין הכל, דהיינו שלישי אותה סאה.

הרי הוא בצד זה חולין - פירושו: ושאר חולין כמו שהוא עתה בטבלו, בצד שני שלישים שעמו.

והשאר - דהיינו שני שלישים, יהיו תרומה על הכל.

ומהחולין שיש כאן, הרי זה בצד זה מעשר, ושאר מעשר סמוך לו.

מהחולין שיש כאן - דהיינו השליש שאמרתיו עליו שישאר חולין, הרי זה בצד זה מעשר.

ושאר מעשר - דהיינו עוד תשעה סמוך לשליש זה, אותם עשרה שלישים יהיו מעשר על המאה שלישים. ולא ודוקא עשרה, אלא מעט פחות, כפי המגיע לשנים של תרומה.

זה שעשיתי מעשר, עשוי תרומת מעשר עליו, והשאר חלה. ומעשר שני בצפוננו או בדרומו, ומחולל על המעות.

זה שעשיתי מעשר - היינו השליש שקרא עליו שם מעשר תחילה, עשוי תרומת מעשר על תשעה השלישים. ולא שלישי שלם, אלא חסר דבר מועט, ולהכי קאמר מהחולין שיש כאן, דמשמע ולא כל החולין.

ומתניתין אתיא כאבא אלעזר בן גומל, דאמר בסוף פרק כל הגט (גיטין לא.) כשם שיש לו לבעל הבית רשות לתרום תרומה גדולה, כך יש לו רשות לתרום תרומת מעשר. ואיהו נמי שרי להפריש תרומת מעשר באומד בעין יפה בפרק כל המנחות באות מצה (מנחות נד:). הילכך אותו שלישי שהוא מפריש משלם, אף על פי שהנה ראוי להיות חסר מעט, בעין יפה הוא מפריש ושרי.

דמאי פרק ה'

גסה, הלוקח ממנו תייב לתקן מה שהוא לוקח, והנחתום פטור.

והא דתנן לעיל בפרק ב' שהנחתומים תייבים להפריש כדי שיעור תרומת מעשר וחלה, ה"מ מיירי במוכר במידה וקה, שמפני שהוא משתפר הרבה, הטילו עליו לעשר. אי נמי, מפני התינוקות שלוקחים ממי שמוכר בדקה, כדי שלא יאכלו טבלים הטילו עליו לתקן. מידה גסה ודקה מפורשים לעיל סוף פרק ב'.

נוטל כדי תרומת מעשר וחלה, ואומר:

נוטל כדי תרומת מעשר - דהיינו אחד ממאה, וכדי חלה אחד מארבעים ושמונה. ולא שיפרישם מן הכפר שלקח מן הנחתום, אלא קובע להם מקום, ומניחם מחובריים במקומם.

אחד ממאה ממה שיש כאן, הרי זה בצד זה מעשר, ושאר מעשר סמוך לו.

אחד ממאה ממה שיש כאן - מפל מה שיש כאן משמע - אף עם כדי שיעור חלה שהפריש, עשוי מעשר, ונמצא מפריש מעשר אף מן החלה.

ושאר מעשר - דהיינו עוד תשעה סמוך לו. הרי קבע מקום לכל המעשר. ואותו האחד שקראתי לו שם מעשר תחילה, עשוי תרומת מעשר על התשעה הסמוכים לו.

זה שעשיתי מעשר, עשוי תרומת מעשר עליו, והשאר חלה.

והשאר חלה - אחד מארבעים ושמונה שהפרישתי חלה.

ומעשר שני בצפוננו או בדרומו, ומחולל על המעות.

ומעשר שני בצפוננו או בדרומו - קובע לו מקום, ואחר כך מחללו, ואינו צריך להוסיף חומש.

ב הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר כאחת, נוטל אחד משלשים ושלש ושליש, ואומר: אחד ממאה ממה שיש כאן, הרי זה בצד זה חולין, והשאר תרומה על הכל.

דמאי פרק ה'

ג הלוקח מן הנחתום, מעשור מן החמה על הצוננת ומן הצוננת על החמה, אפילו משפוסין הרבה - דברי רבי מאיר.

ומן הצוננת על החמה - אף על פי שהוא מעשור מן הרע על היפה, סבר ליה כרבי אלעאי, דאמר (קידושין מו:): "התורם מן הרע על היפה, תרומתו תרומה", ובדמאי התירו אפילו לכתחילה.

ואפילו מדפוסים הרבה - ולא חיישינן שמא אתמול קנה הנחתום תבואה ממי שהוא מעשור, והיום ממי שאינו מעשור, ונמצא מפריש מן הפטור על החיוב, דנחתום מחד גברא זבין, אף על פי שהוא עושה מדפוסים הרבה.

ה רבי יהודה אוסר, שאני אומר חיטים של אמש היו משל אחד, ושל היום היו משל אחד.

רבי יהודה אוסר - כששניהם של אמש או שניהם של היום, מודה רבי יהודה לרבי מאיר דאפילו מדפוסים הרבה שרי, דלא חייש לדפוסים. אבל אחד של אמש ואחד של היום, אפילו מדפוס אחד אסר, שאני אומר וכו'.

רבי שמעון אוסר בתרומת מעשור, ומתיר בתלה.

רבי שמעון אוסר בתרומת מעשור - דאפילו שניהם של היום או של אמש, כיון דבשני דפוסים הוא, אמרינן מתרי גברי זבין את התבואה, ושמא האחד עישר והאחד לא, ונמצא מפריש מן הפטור על החיוב.

ומתיר בתלה - דבתלה כולי עלמא מודו אפילו של אמש בשל היום, ואפילו משני דפוסים. דאי נמי מתרי גברי זבין לא חיישינן, שהרי אצל הנחתום מתחייבה בתלה, שהוא גלגל את העיסה. והלכה כרבי שמעון.

ד הלוקח מן הפלטר, מעשור מכל טפוס וטפוס - דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר מאחת על הכל.

פלטר - הוא הלוקח מן הנחתומים פירות הרבה בבת אחת, ומוכרן אחר כך בשוק אחד אחד.

דמאי פרק ה'

מעשור מכל דפוס ודפוס דברי רבי מאיר - דסבירא ליה לרבי מאיר פלטר מתרי תלתא נחתומי זבין, ואנו אומרים דפוס זה קנה מנחתום אחד והשני מנחתום אחר.

ורבי יהודה סבר פלטר מחד נחתום זבין, ואף על פי שהם משני דפוסים, כולן מנחתום אחד הן. הילכך אם כולן משל אמש או משל היום, מעשור מאחד על הכל, כדין נחתום.

ומודה רבי יהודה בלוקח מן המנפול, שהוא מעשור מכל אחד ואחד.

מנפול - קונה מן פלטרין הרבה ומוכר לאחרים, וכיון שהוא רגיל לקנות מאנשים הרבה, הלוקח ממנו מעשור על כל אחד ואחד. והלכה כרבי יהודה.

ה הלוקח מן העני, וכן העני שנתנו לו פרוסות פת או פלחי דבילה, מעשור מכל אחד ואחד.

הלוקח מן העני - המחזיר על הפתחים.

פלחי דבילה - חתיכות של דבילה.

ובתמרים ובגרוגרות, בולל ונוטל.

בולל ונוטל - דורס התמרים או הגרוגרות ומערבן יחד, והן נבללים ומתערבים, ונמצא מפריש מן החיוב על החיוב, דקסבר יש בלילה בדבר היבש. אבל פרוסות של לחם ופלחי דבילה אין נבללין, ואתי לאפרושי מן הפטור על החיוב.

אמר רבי יהודה: אימתי? בזמן שהמתנה מרובה. אבל בזמן שהמתנה מועטת, מעשור מכל אחד ואחד.

בזמן שהמתנה מרובה - בזמן שהכל נותנין מתנה מרבה, שכל המתנות שוות, אז מועלת בלילה.

אבל בזמן שהמתנה מועטת - כלומר: שמתנה אחת מעוטה מתברתה, לא מהניא בלילה, דדילמא כל חד וחד לא מתרמי דידיה, וחישינן שמא מן הרוב מפריש על המועט. כך נראה פירוש משנה זו בירושלמי.

ד הלוקח מן הסיטון ותזר ולקח ממנו שנייה, לא יעשר מזה על זה, אפילו מאותו הסוג, אפילו מאותו המין. ונאמן הסיטון לומר משל אחד הם.

סיטון - סוחר הלוקח תבואה מבעלי בתים הרבה ביחד, ומוכר לאחרים במידה גסה.

לא יעשר מזה על זה - דשקא מה שלקח ממנו בשנייה, מאדם אחר קנאו, ואתי לאפרושי מן הפטור על החיוב.

ואפילו מאותו הסוג - כלומר: מאותה קופה. ודומה לו במסכת פלים (פרק ט"ז משנה ג') "הסוגים הגדולים".

ואפילו מאותו המין - דשניהם שחמתית או שניהם לבנה.

ואם אמר הסיטון דמאדם אחד קנה, נאמן.

